

PRIRUČNIK ZA DIREKTNU DEMOKRATIJU I ZBORSKO ORGANIZOVANJE

Trenutno stanje

Stanovništvo Srbije godinama svedoči razaranju društvene solidarnosti, urušavanju demokratskih i ljudskih vrednosti. Korumpiranost političkog sistema odbija i uspavljuje građane, a vladajuće elite računaju na apatiju i nezainteresovanost. Sistematski su zabranjivane, uništavane ili potiskivane mogućnosti za organizovani otpor kao i promena korisnih po narod, od radničkih prava, stambene politike, statusa i odgovornosti sindikata, zaštite prirode, slobode i profesionalnosti medija. U takvim okolnostima, državne institucije postepeno su pretvorene u kancelarije za ispunjenje potreba vlasti i velikih kompanija, a ne naroda. Direktne posledice urušavanja sistema su skorašnji pad novosadske nadstrešnice, brojne tragedije i smrti pojedinaca u javnom prostoru ili na radnom mestu, kao i veliki broj korupcijskih afera. Jedan od glavnih razloga za pad nadstrešnice je urušavanje institucija i izostanak odgovornog planiranja, nadzora, javne kontrole, preciznije – prilagođavanje tih institucija interesima najbogatijih i najmoćnijih. Samo postojanje sistema u kome par procenata ljudi poseduje ili kontroliše najveći deo društvenog bogatstva i moći je suštinski nedemokratsko. Primena direktne demokratije se prirodno nameće kao osnova za sistemsko rešavanje kompleksnih problema koji su nam nametnuti od strane grupa i pojedinaca vođenih sopstvenim interesom, nasuprot interesu svih građana države Srbije.

Zašto direktna demokratija?

Direktna demokratija je sistem u kome građani sami donose ključne odluke, bez institucionalnih posrednika ili političkih predstavnika. Za razliku od predstavničke demokratije, ovde svako ima pravo da direktno utiče na odluke koje ga se tiču. Direktna demokratija se zasniva na jednakosti svakog glasa, transparentnosti procesa i aktivnom učešću ljudi u kreiranju zajedničke budućnosti.

Zašto građanski zbor?

Građanski zbor treba da bude alat i prostor gde se svi glasovi i mišljenja podjednako čuju i poštuju, a hijerarhije bivaju odstranjene i postepeno razbijene. Kroz otvoren dijalog, građani iznose svoje stavove, kritike i ideje, bez straha od ignorisanja ili cenzure. Institucija zbora građana, definisana Zakonom o lokalnoj samoupravi (Član 69), omogućava građanima da aktivno učestvuju u donošenju odluka i rešavanju zajedničkih problema na nivou njihove lokalne samouprave. Zbor građana raspravlja i daje predloge o pitanjima iz nadležnosti organa jedinice lokalne samouprave i većinom glasova prisutnih usvaja zahteve i predloge i upućuje ih skupštini ili pojedinim organima i službama jedinice lokalne samouprave.

Sazivanje zbora građana, njegov rad, kao i način utvrđivanja stavova zbora uređuje se statutom i odlukom skupštine opštine, zbog čega pravila sazivanja zborova mogu razlikovati od grada do grada. Skenirajte QR kod i vidite pravila sazivanja zbora u vašem gradu! Zbor građana može se sazvati za bilo koji deo teritorijalne jedinice lokalne samouprave (na primer selo ili naselje) i u njemu imaju pravo da učestvuju svi građani sa biračkog spiska te teritorije. Upravo to omogućava da se aktivno učestvujete u rešavanju problema koji su bliski Vašoj zajednici i Vama lično davanjem zahteva ili predloga koje je lokalna skupština dužna da razmotri.

Prednosti direktne demokratije su jasne: osnažuje pojedince pretvarajući ih iz pasivnih "glasača" u aktivne učesnike, pozivajući ih na zajedničko odlučivanje i delovanje. Kada su ciljevi zajednički osmišljeni i usvojeni oni ne samo da imaju legitimitet nego i jačaju solidarnost i poverenje među ljudima. Kroz zborsku proceduru svako ima mogućnost da iznese svoje mišljenje i da predlog na glasanje u vezi bilo koje teme.

Uхватite mometum promene i aktivno učestvujte u donošenju odluka koje se tiču Vas!

U današnjem društvenom i državnom stanju, očigledno je zašto su studenti izabrali plenumski model za organizovanje i donošenje odluka:

- onemogućavanje isticanja ličnosti, kao i targetiranje pojedinaca;
- ukidanje predstavnika-reprezentata koji su skloni uzurpiranju ovlašćenja, podložni korupciji, ucenama, pritisku i manipulaciji;
- kolektivizacija i transparentnost odluka i širenje osnovne koristi i odgovornosti u vezi donetih odluka;
- više glava je uvek pametnije od jedne, i donosi tačnije i hrabrije odluke.

Neka zborovi budu Vaši plenumi!

Minimalna pravila, prakse i termini za započinjanje zorskog organizovanja

Termini:

Moderator/ka je osoba koja olakšava i usmerava diskusiju prema utvrđenom dnevnom redu. Može biti odabrana na početku plenuma ili se sama prijaviti, a ukoliko je prvi plenum, to može biti osoba koja je sazvala zbor. Glavna uloga moderatora je da uspostavlja pravila plenuma, daje svima reč u skladu sa temom dnevnog reda na najneutralniji način, omogućujući prelazak svih tačaka dnevnog reda i sumiranje ideja i predloga iz diskusije radi glasanja. Moderator ima pravo da opomene govornika kako bi se držao teme dnevnog reda, da prekine i oduzme reč ukoliko govornik sabotira diskusiju. Uloga moderatora se mora rotirati tako da svi članovi plenuma povremeno obavljaju tu funkciju.

Dnevni red je spisak tačaka i tema o kojima dato zasedanje zbora želi da diskutuje. Dnevni red se priprema sa sazivačem, a predlaže, dopunjava i izglasava na samom početku zbora.

Zapisničar/ka je osoba koja zapisuje diskusiju i odluke.

Zapisnik je dokument u kome su zapisane sve tačke dnevnog reda, diskusije na temu tački dnevnog reda i odluke o kojima se glasalo.

Tehničar/ka je osoba koja meri vreme, broji javljanja i glasove, pomaže oko redosleda davanja reči, redari, nosi mikrofona, itd.

O sazivanju zbora građani se obaveštavaju unapred, zbog čega zbor mora biti najavljen minimum 8 – 14 dana unapred, u zavisnosti od statuta.

Pravila

Prisutni na zboru **ne smeju** upadati u reč jedni drugima i moraju poštovati svakog govornika. Svi govornici imaju prava da izraze svoje mišljenje, ali ne smeju da omalovažavaju stavove ili ličnost sagovornika. Nema dobacivanja i ne sme se voditi dijalog između učesnika bez date reči.

Glasanje se vrši dizanjem ruke na predlog koji svaki učesnik zbora može da da i obrazloži, a sazivač (dalje moderator) po potrebi precizira pitanje. Procedura glasanja je sledeća:

1. moderator pita ko je ZA predlog
2. moderator pita ko je PROTIV predloga
3. moderator pita ko je UZDRŽAN.

Odluke se USVAJAJU prebrojavanjem glasova ZA, prostom većinom (50% + 1). Ukoliko je broj glasova između ZA i PROTIV približan, broj UZDRŽANIH glasova se dodaje broju PROTIV, a ukoliko je zbir veći od broja glasova ZA, predlog se ODBIJA. Ukoliko ima najviše UZDRŽANIH glasova, **nastavlja se diskusija o predlogu**.

Javljanje

Dizanjem ruke se učesnici javljaju za reč tokom diskusije. Ti gestovi mogu biti sledeći:

Reč — učesnik ima dva minuta da iznese mišljenje ili formuliše predlog;

Replika — učesnik ima 30 sekundi da odgovori na reč drugog učesnika;

Pitanje — učesnik ima 45 sekundi da postavi pitanje;

Tehnička replika — učesnik ispravlja pogrešno iznetu činjenicu ili grešku po pravilniku.

Prioritet davanja javljanja posle prve reči je sledeći: tehnička, replika, pitanje, reč.

Reakcije služe za brzo reagovanje učesnika bez ometanja govornika i upadanja u reč. One mogu biti:

Pozitivne, negativne, ponavljanje.

Kako bi zbor mogao da se održi, potrebno je da mu prisustvuje 5 – 10% (u zavisnosti od statuta) lica upisanih na birački spisak za deo mesne zajednice za koji se saziva zbor.

Tok zbora

Moderator predstavlja tačke dnevnog reda koji zbor treba da usvoji. Nadalje moderator otvara prvu (i svaku sledeću) tačku dnevnog reda, i poziva zbor na diskusiju. Kada nema više podignutih ruku, moderator može da zaključi diskusiju sa ili bez glasanja.

Trajanje zбора

Rasprava po tački dnevnog reda se obično ograničava vremenski (30 minuta) ili po broju javljanja za reč (20 javljanja i po određen broj replika na svako javljanje, obično dve).

Vrednosti

Učestvovanje na zboru podrazumeva:

- proaktivnost;
- konstruktivnost;
- disciplinu;
- poverenje;
- angažovanost;
- preduzimljivost i želju za pronalaženjem rešenja;
- solidarnost.

POKRETANJE ZBOROVA

Zborovi građana su pravno definisana institucija u našem zakonu i označavaju skup koji savetodavno odlučuje na lokalnom nivou i shodno tome moraju pratiti procedure definisane statutom opštine ili grada gde se sazivaju kako bi došlo do legalnog oformljavanja zbora. Pogledajte statute sopstvenih gradova/opština! U svakom statutu mora da postoji odeljak **Neposredno učešće građana u obavljanju poslova grada/opštine** gde je definisan zbor građana, njegovo sazivanje i tok. Iskoristite sve što Vam zakon nudi na najbolji mogući način i ne dopustite da Vam se oduzima pravo na reč o odlukama koje utiču na Vaš život!

Detalje procedura za oformljavanje zborova u svim opštinama možete naći na tabeli koja se pristupa putem skeniranja dole navedenog QR koda.

DELAJ!

Direktna demokratija nije samo teorija – zahteva delovanje. Pokreni zbor u svojoj mesnoj zajednici ili opštini, ili plenum na poslu i u instituciji! Svaka inicijativa, ma koliko mala, doprinosi promeni.

Svi u zborove!

Tabela za statute

Primer zapisnika i dnevnog reda

Inspiracija za priručnik

